

Kan kristendommen takke en nevrologisk sykdom for sin utbredelse?

Michael 2024; 21 (Supplement 33): 54–55.

doi:10.5617/michael.11704

Brevene Paulus skrev til sine menigheter, er de tidligste og mest originale og grunnleggende tekster i kristendommen. I brevet til menigheten i Galatia skriver Paulus: «Det var på grunn av skrøpelighet i mitt kjød at jeg første gang kom til å forkynne evangeliet» (Gal 4,13). Hvilken sykdom var det som gjorde at læren til Kristus ikke ble en parentes i religionshistorien, en skjebne som ble mange profeter fra den jødiske kulturkretsen til del?

Paulus' brev oppfatter jeg som de mest originale skrifter i kristendommen og det egentlige teologiske grunnlaget for hele trosretningen. Slik sett kan Paulus oppfattes som den praktiske religionsstifteren. Hans iherdige reiser rundt det østre Middelhav, og hans like iherdige brevskrivning til de menigheter han opprettet, må kunne karakteriseres som grunnen til at læren overlevde i den mildest sagt uoversiktlige teologiske verden som omga ham. Men hva var så denne «skrøpeligheten» som førte Paulus inn i virksomheten som religionsstifter? Et hint får vi i hans andre brev til menigheten i Korint (2 Kor 12,7–8): «Det er gitt meg en torn i kjødet, en Satans engel». Denne «tornen» er så forferdelig at evangelisten ba «Herren tre ganger vike fra meg». Da må plagen ha vært svært ubehagelig, selv om han fortsetter: «I min skrøpelighet er jeg sterk». Han skriver ikke så mye mer om sin helse, dog sier han, igjen i galateerbrevet (Gal 6,11): «Se, med hvor store bokstaver jeg skriver til eder med min egen hånd». Det er alminnelig antatt at Paulus dikterte sine brev. Hadde han synsforstyrrelser («store bokstaver») i det minste i perioder?

En svært velkjent episode knyttet til Paulus (den gang Saul) er hendelsen «på veien til Damaskus» (Apg 9,3–9). Her skal Saul ha hørt Herrens røst og sett et skarpt lys. Forfatteren (antagelig Lukas) er litt forsiktig med hva vitnene opplevde: «De så intet men hørte vel røsten». Saul angis å ha vært

blind etter denne opplevelsen og hverken åt eller drakk på tre dager. Deretter var han igjen helt normal og omvendt til sin nye tro. Paulus nevner ikke denne episoden i det hele tatt, og vi må mistenke at Lukas har gitt den et preg av legende. Mange forfattere har forsøkt å sette en medisinsk diagnose på denne hendelsen, alt fra epilepsi og migrene (1) til solstikk (!). Hvis vi forsøker å oppsummere det vi vet om helsetilstanden til Paulus, kunne følgende konklusjoner forsvares:

- Paulus ble religionsstifter fordi han hadde en sykdom.
- Denne sykdommen var svært plagsom, muligens episodisk. Den førte ikke til noen funksjonsforstyrrelse – Paulus reiste (gikk) gjentatte ganger rundt det indre Middelhav. Han tilbragte lange perioder i fengsel under dårlige forhold. Hans fysiske helse synes å ha vært utmerket inntil henrettelsen i Roma (da var han over seksti år).
- Vi kan muligens regne med synsforstyrrelser og kvalme (åt og drakk ikke på tre dager).

For neurologen (2) er en tilstand med intense plager, episodisk og uten annen affeksjon av helsen nesten helt sikkert en vaskulær hodepine: Klasehodepine med sine voldsomme, episodiske smerteanfall og overvekt hos menn, eller: Klassisk migrene. I våre dager ville Paulus blitt behandlet med rimelig effektive migrenemidler. Det er også relativt få religionsstiftere av Paulus' dimensjon i vår tid.

Litteratur

1. Göbel H, Isler H, Hasenfratz HP. Headache classification and the Bible: Was St Paul's thorn in the flesh migraine? *Cephalalgia* 1995; 15: 180–181. doi: <https://doi.org/10.1046/j.1468-2982.1995.015003180.x>
2. Stien R. Hjernesykdommer og åpenbaringer. *Michael* 2018; 15 (Supplement 22): 15–25. <https://www.michaeljournal.no/article/2018/06/2-Hjernesykdommer-og-%C3%A5penbaringer> (lest 8.7.2024)

Ragnar Stien
ragnarstien@hotmail.com
Oslo

Ragnar Stien er pensjonert neurolog og tidligere overlege ved Neurologisk avdeling, Rikshospitalet og Ullevål sykehus.